

ODRODZENIE

ILUSTROWANE PISMO TYGODNIOWE

SEMANARIO ILUSTRADO

Naczelny Redaktor: Inż. St. Służyński

Redaktor: Józef Issakowicz

Rok 3

26-go Kwietnia 1932 r.

Nr. 17

Władysław Syrokomla

WYDAWNICTWO Drukarni Polskiej w PORTO ALEGRE
RUA SÃO PEDRO N. 533

Plano „Previdencia“

Sociedade Beneficente

Kapitał zrealizowany Rs. 100:000\$000

Autoryzowany i fiskalizowany przez Rząd
Federalny. Dekret 12475 z 23/5/1917.

Centrala: **RUA DOS ANDRADAS, 1250**
TELEGRAMY „DENCIA“ CAIXA POSTAL N. 983

PORTO ALEGRE

Rezultat z losowania odbytego dnia 20-4-32.
GŁÓWNA WYGRANA 7:000\$000 Nr. 25.009

PREMIJE PO 800\$000

02.509 — 05.209 — 20.509 — 50.209 — 52.009

PREMIJE PO 400\$000

05.009 — 55.009 — 25.009 — 35.009

PREMIJE PO 80\$000

02.009 — 06.009 — 05.009 — 07.009 — 09.009
08.009 — 12.009 — 13.009 — 15.009 — 17.009
19.009 — 21.009 — 22.009 — 28.009 — 25.009
27.009 — 30.009 — 33.009 — 31.009 — 43.009
38.009 — 36.009 — 41.009 — 45.009 — 50.333
49.009 — 53.009 — 55.009 — 51.009 — 32.009
14.009 — 17.0.9 — 47.009 —

PREMIJE PO 50\$000

02.509 — 02.590 — 02.059 — 02.095 — 02.905
02.950 — 05.209 — 05.290 — 05.920 — 05.902
05.029 — 05.092 — 09.205 — 09.250 — 09.502
09.520 — 09.025 — 09.052 — 20.905 — 20.950
20.509 — 20.590 — 20.059 — 20.095 — 25.009
25.090 — 25.900 — 29.005 — 29.050 — 29.500

Polisy o numerach kończących się na 09 wygrały 5\$000
Losowanie 3 razy mies. w dniach 10, 20 i 30

Rozgrywka mies. 3711 premii w 110:400\$000
WKŁADKA MIESIĘCZNA **2\$500**

Poszukujemy agentów za dobrem wynagrodzeniem we wszystkich miejscowościach stanu Rio Gr. do Sul. Prosimy wyciąć kupon poniżej i przesać nam bez zobowiązań

Cia. Previdencia Riograndense, Limitada

RUA DOS ANDRADAS 1250 PORTO ALEGRE
CAIXA POSTAL N. 983

Peço o favor de me enviar os prospectos do Plano Previdencia.

Nome .....

Endereço .....

Polski zakład elektrotechniczny

Stanisława Jarzyńskiego

Naprawia się motory elektryczne, magnety, dynamomaszyny, wentylatory, elewatory, pompy, akumulatory, aparaty telefoniczne itp.

Rua Christovão Colombo, 249 — Telefon 5678

R. G. do SUL PORTO ALEGRE BRAZYLJA

FABRYKA KAPELUSZY DAMSKICH

Franciszek Beras

RUA SÃO PEDRO 744 — P. ALEGRE

Wielki wybór najnowszych modeli.

CENY PRZYSTĘPNE.

ALFAIATARIA AMERICANA

Pierwszorzędny zakład krawiecki

LAUX & GŁADZIK

Wykonuje się ubrania męskie podług najnowszych modeli.

Posiadamy na składzie wielki wybór materiałów tutejszych i zagranicznych.

ROBOTY GWARANTOWANE CENY UMIARKOWANE

RUA BENJAMIN CONSTANT N. 1747 —

PORTO ALEGRE (W pobliżu Cine-Orpheu)

SKLEP POLSKI

Leonarda Gorczewskiego

Skład artykułów spożywczych, towarów łociowych, kapeluszy, obuwia, żelastwa, porcelany etc.

Kupuje wszelkie produkta kolonialne.

Wielki depozyt smalcu, wina, wódki krajowej i zagranicznej.

LAGEADO GUAVIROBA — via Boa Vista do Erexim
Estado do Rio Grande do Sul — Brasil

ODRODZENIE

WYDAWNICTWO DUKARNI
POLSKIEJ W PORTO ALEGRE

WIELKIEGO TEN DOCZEKA DNIA
KTO WŁASNĄ SIŁĄ ODRODZONY

ROK 3

Nr. 17

26-go Kwietnia 1932 r.

Przedpłata roczna wynosi: 12\$000

półroczna — — — — — 6\$000

Władysław Syrokomla

Ludwik Władysław Kondratowicz, znany ogólnie pod imieniem Władysława Syrokomla (ur. 1823 r., zmarł 1862), mógłby otrzymać miano pieśniarza zagrodowej braci. Możliwym panom nie dowierzał Syrokomla i nie lubił ich, sam pochodził z ubogiej rodziny szlacheckiej i przez całe życie z biedą się parął.

Stąd to współczucie jego gorące dla wszystkich nieszczęśliwych, stąd rzewna nuta we wszystkich niemal jego utworach, a choć śmiech zjawi się czasem u niego, wnet zaćmi go łza.

Nie bujał po niebiosach, ale zato ze znaczną plastyką kreślił to, co widział: łąki, pola, bory, chaty wiejskie i dworki szlacheckie występowały w nich z nadzwyczajną wyrazistością, a ludzie: szlachta zagrodowa, dzierżawcy, księża, zakrystjanie, służba i chłopci poruszali się i żyli.

Najbardziej znane utwory Syrokomla to „Jan Dęboróg”, „Szkolne Czasy”, „Kęs chleba”, „Janko Cmentarnik”. I te są najładniejsze.

Najwięcej może rzewnego uczucia mieści w sobie „Janko Cmentarnik”.

Ów Janko, to młody parobczak wiejski, hoży, rzeźwy, serdeczny, a usłużny, którego pan bierze za hajduka do swego dworu w Karpatach. Janek, choć mu dobrze, tęskni za wioską swą rodzinną, ale nie rychło ma ją ujrzeć.

Gdy we Francji tworzą się legiony polskie, dąży do nich i pan Janka z wszystkimi hajdukami, i Janek odbywa całą kampanję wojenną w Niemczech, we Włoszech, w Hiszpanji. Walczy dzielnie, dostaje nawet krzyż zasługi, w dowódzie go chwala, a jednak Janek

„O swojej wiosce śni całe noce

W brzękocie bębnow, wśród trąb zgrzytania
Wiejski się obraz przed nim odsłania...

Po pięciu latach tułaczki wraca w pamiętnym roku 1812 do kraju ojczystego — niestety... wojsko maszeruje innym szlakiem, wioskę jego pomija. Kiedy zaś po klęsce nad Berezyną powraca tuż koło zagrody rodzinnej, musi śpieszyć, bo wiezie rannego pana, a Moskale tuż za nimi. Dowiaduje się tylko, że ojciec już w grobie, a matka leży chora śmiertelnie. Przybywa wreszcie po wielu trudach do dworu pańskiego w Karpatach i odtąd pielęgnuje przez długi szereg lat biednego pana-kalekę. Dopiero po śmierci pana wyprawia się w strony ojczyste, odnajduje swą wioskę — ale...

Ale tu już wszystko inaczej, niż było, inne chaty, inne twarze, inni ludzie. Gdy pyta o swoich znajomych, wieśniacy śmiechem go przyjmują — toć wszystko wymarło!

Więc wielki ból ściska pierś starego żołnierza. On z tymi ludźmi nowymi żyć nie będzie, ale i wioski swej nie porzuci.

Syrokomla — jak widzimy — wziął wątek do tego utworu z życia ludu. Umiał on odczuć duszę wieśniaka. W innym utworze w „Wielkim Czwartku” odtworzył dolę pieśniarza wioskowego, w „Ułacie” nakreślił postać starego chłopca, dopomagającego szlachcie w walce z wrogami, codziennego jednak życia ludu, zwykłych, powszednich postaci chłopskich nie przedstawił.

Cieszył się Syrokomla ogromnym uznaniem i miłością wśród czytelników, a i my dziś chętnie czytamy jego utwory.

Podbija nas szczerłość poety, ujmuje rzewne uczucie, rozbraja szlachetna zawsze myśl jego utworów. Zasłynął Syrokomla także jako tłumacz łacińskich poematów Janickiego, Kochanowskiego, Klonowicza, Szymonowicza i Sarbiewskiego.

Znaczenie morza dla Polski

Gdy w ostatnich czasach dość często słyszmy o dążeniach Niemców do zagarnięcia Pomorza i odebrania Polsce dostępu do Bałtyku może niejeden z nas pomyśli sobie: co tam Polsce po morzu i niech lepiej Polak pluga pilnuje, a nie wiosła, niech po twardej ziemi przez całe życie chodzi, bo tak najłatwiej i najwygodniej, a pływania po morzu niech się wyrzeknie, bo to pływanie i niebezpieczne i trudne, więc zostawmy je Niemcom i Anglikom, a sami kosa i pluga pilnujemy. Ktoby tak myślał, myliłby się bardzo, bo gdybyśmy wszyscy kosa i pluga nie wypuszczali z ręki, to wówczas brakłoby nam miejsca na roli, a inne źródła dochodowe, jak handel, rybołówstwo i wiele wiele innych, poszłyby u nas w zapomnienie i upadłyby całkiem, lub zagarnęliby je obcy i bogaciliby się owocami pracy naszej. Dostęp do morza ma bowiem dla Polski wielkie znaczenie, to nie ulega żadnej wątpliwości.

Jakżeby sobie poradził taki naród, który mając wielkie, piękne i bogate gospodarstwo krajowe, nie miałby dla niego dróg do zbytu?

Polska bez dostępu do morza, to jakby właśnie gospodarstwo, zdane zupełnie na łaskę i niełaskę sąsiadów.

Polska ma co roku do wywiezienia mnóstwo węgla, drzewa i różnych płodów rolnych, a także przywozi dla siebie wiele potrzebnych jej towarów z zagranicy. Gdyby nie było własnego dostępu do morza, musielibyśmy wywozić i przywozić to wszystko tylko drogą lądową, czyli kolejami, które znacznie drożej kosztują niż okręty.

Co gorsza, kosztowny wywóz koleją musiałby się odbywać przez ziemie któregoś z naszych sąsiadów, a wiemy dobrze jak większość tych sąsiadów jest do nas usposobiona. Tymczasem z morzem jest daleko lepiej. Pominąwszy już to, że drogi wodne są znacznie tańsze od lądowych, musimy pamiętać i o tem, że państwa mające dostęp do mórz i oceanów, posiadają na własność tylko wąski pas wód nadbrzeżnych, dalej zaś morze jest niczyje, czyli że należy do wszystkich narodów świata, a więc każdy, mając własny dostęp do morza i port na swem wybrzeżu, może jeździć po wszystkich morzach tam gdzie chce i kiedy mu się podoba.

Z powyższego widzimy, że Polska, mając wolny i przez nikogo niekrepowany dostęp do morza, ma też wolną rękę w wywozie i przywozie towarów drogą najtańszą, nie potrzebując pytać się nikogo, czy mu się to podoba,

czy nie.

Dzięki własnemu wybrzeżu morskemu i wybudowaniu wielkiego portu w Gdyni — okręty polskie płyną już dziś hen w świat szeroki, do najdalszych portów czyli przystani obcych, a do naszych przystani w Gdyni i Gdańsku zaglądały coraz częściej obce okręty po towary przez Polskę sprzedawane, albo przywożone, co od obcych narodów na własny użytek sprowadza się. Widzimy więc, jak bardzo Polsce jest potrzebny dostęp do morza. Własne wybrzeże morskie, własna przystań i okręty, to wielkie bogactwo dla kraju a więc i dla Polski. Morze jest jakby drzwiami dla Polski, przez które możemy swobodnie wyruszyć w świat szeroki; jest ono oknem, którem spogląda się swobodnie w jasną, świetlaną przyszłość, która bez tych drzwi, bez tego okna, byłaby chmurna i ponura.

To też gdy wróg nasz zachodni, pragnąc zgubić Polskę, dąży do odcięcia jej od morza, my często zwracamy na północ czujne i baczne oko i strzeżmy pilnie własnych brzegów Bałtyku. Rząd i cały naród polski, dobrze uczynił, nie żałując pieniędzy na budowę własnego portu w Gdyni i kupno nowych okrętów, bo to się stokrotnie opłaci!

Gdy wróg odwieczny i nienasycony zechce sięgnąć zaborczą łapą po te skarby, wówczas wszyscy musimy stanąć murem w obronie własnego mienia i będziemy go bronili do ostatniej kropli krwi.

Własne wybrzeże morskie, to klucz do nie-dalekiej już potęgi i rozkwitu państwa polskiego; gdybyśmy ten klucz oddali wrogom, drzwi do potęgi i dobrobytu byłyby zamknięte na zawsze.

Do tego naród polski nigdy nie dopuści.

S. S.

Franciszek Wodzik

Advokat

Prowadzi wszelkiego rodzaju sprawy sądowe, handlowe i spadkowe, oraz udziela odpowiednich informacji.

Biurowo przy ul. Dr. Flores n. 91
czynne od 9 do 11, i od 2 do 4.

PORTO ALEGRE

Dla rodaków zniżka

Wybuch wulkanów w Kordyljerach

Deszcz popiołu nad Argentyną, Chile i Paragwajem

Rzadko spotykane zjawisko atmosferyczne zaniepokoiło silnie ludność Argentyny i Chile. Wybuchające w Kordyljerach wulkany wyrzuciły z siebie masy popiołów, które niesione wiatrem pokryły część prowincji Mendoza, San Juan, zachodnią Pampe i większą część Buenos Aires. Wiatr niósł popiół przez Rio de la Plata aż do Montevideo.

Po stronie chilijskiej wiatr rozniósł popiół po całym kraju. Donoszą z Mendozy, że przed wybuchem wulkanów nastąpiło kilka silnych wyładowań elektrycznych. Słychać było także silny łoskot podziemny, podobny do strzałów armatnich.

Wielki zasięg deszczu popiołu tłumaczy się wysoką temperaturą popiołu i wydobywanymi się z nim gazami, które przy opuszczaniu wulkanu wykazują temperaturę kilku tysięcy stopni i wskutek tego wznoszą się bardzo wysoko. Popiół jest bardzo lekki i może być niesiony przez wiatr na przestrzeni tysięcy kilometrów. W pewnych wypadkach popiół ten może utrzymać się miesiącami w powietrzu, co miało miejsce przy wybuchu wulkanu Krakatau w cieśninie Sunda.

Czynnych jest osiem wulkanów

Donoszą, że czynnych jest równocześnie osiem wulkanów. W miejscowości Curico zamknięto szkoły. W mieście panują ciemności. Pali się światło przez cały dzień. Ludność ogarnęła panika. Po stronie chilijskiej czynnych jest sześć wulkanów, po stronie argentyńskiej dwa.

Z głębi krateru wydobywa się gęsty dym i płomień. Szczyty gór płoną, przedstawiając potężne i groźne widowisko. Dotychczas nie było wybuchu lawy. Trwają w dalszym ciągu wstrząsy ziemi i głuchy łoskot podziemny, które wraz z panującą ciemnością i padającym gęsto popiołem wywołują zrozumiałe przerażenie ludności.

W okolicy Malargue deszcz popiołu jest tak gęsty i lotny, że zupełnie zapełnia atmosferę i uniemożliwia oddech. Położenie jest poważne. Władze tamt. proszą o dostarczenie aparatów z tlenem i samochodów ciężarowych na wypadek konieczności ewakuowania zagrożonych okolic.

To samo jest w San Rafael. Deszcz popiołu trwa w dalszym ciągu i zaciemnia okolicę.

Chorzy na płuca cierpią bardzo. W Malargue spadło znów 10 cm. popiołu, a w San Rafael dwa.

Większa część prow. Mendoza i Santa Fé pokryte są również warstwą popiołu. To samo, donoszą z prowincji San Juan.

Przerwanie komunikacji kolejowej

Międzynarodowe pociągi pomiędzy Chile i Argentyną kursują ze znacznym opóźnieniem. Stanęły także pociągi kolei zachodniej w Pampe.

Warstwa popiołu na szynach jest tak gruba, że koła pociągu nie znajdują oparcia. Prócz tego maszyniści widzą tylko na kilka kroków.

Rolnictwu nie zaszkodzi

Stwierdzono że popiół nie jest szkodliwy dla zasiewów. Gorzej przedstawia się sprawa paszy dla bydła, które jak wiadomo żywi się wyłącznie świeżą trawą stepową. Ministerstwo rolnictwa poleciło hodowcom, by utrzymali czysto tanki z wodą i do chwili oczyszczenia pastwisk karmili bydło możliwie suchą paszą.

Buenos Aires w szacie popielcowej

Buenos Aires przybrał nowe oblicze. W godzinach porannych zaczął padać deszcz popiołu, który po pewnym czasie pokrył wszystko cienką szarą warstwą.

Przyglądając się parkom i placom publicznym, miało się wrażenie, że spadł śnieg. Nie brakło malowniczych motywów mimo, że widowisko to nie było tak niewinne, jak wydawało się. Wulkany rozpoczęły groźną działalność swoją, wyrzucając olbrzymie ilości popiołu, który wywołał przerażenie okolicznej ludności.

Z ostatniej chwili

Ostatnie wiadomości są pomyślne, mimo że wulkany, które przy wybuchach wyrzuciły w powietrze olbrzymie ilości popiołu, czynne są jeszcze, działalność ich jednak znacznie osłabła i jest nadzieja że olbrzymy górskie lada chwila uspokoją się.

WIEŚCI Z POLSKI

Polska - elementem pokoju w Europie

Jak nam donoszą, Sekretarz Generalny Stow. Zapewnienia Pokoju przez poszanowanie traktatów, p. Cheradame wygłosił odczyt o rozbrojeniu. Prelegent przeprowadził dłuższą argumentację co do polskości Pomorza i podkreślił znaczenie polityczne tego zagadnienia, przy czym oświadczył, że przynależność do Polski t. zw. Korytarza jest najważniejszym elementem pokoju w Europie.

Bez względu na stałość złotego budzi podziw całego świata

Pod tytułem „Zagadka złotego“ zamieszcza wiedeński tygodnik ekonomiczny, artykuł, w którym analizuje fakt, wywołujący podziw całego świata, iż złoty polski nie doznał żadnego uszczerbu mimo międzynarodowych zakłóceń walutowych i mimo, że Polska otoczona jest zewsząd państwami, które zaprowadziły u siebie ostrą reglamentację dewizową.

Tygodnik przypomina, że w październiku roku zeszłego spadł dolar w Polsce poniżej parytetu i że dziś jeszcze wykazuje słabą tendencję.

Po raz pierwszy od chwili odzyskania przez Polskę niepodległości, straciła ludność polska zaufanie do dolara i zarazem nabrała zaufania do waluty polskiej.

Jako powody tego zjawiska tygodnik ten wymienia małe stosunkowo zadłużenie zagraniczne Polski, jej czynny bilans handlowy i strukturę agrarną gospodarki polskiej. Rolnictwo polskie jest głównym filarem stabilizacji złotego.

Przemysł polski cieszy się zaufaniem zagranicy

Podobnie jak w latach ubiegłych, tak i w roku bieżącym, związek cukrowni b. Królestwa Polskiego, Wołynia, Małopolski i Śląska korzystał w zaprzyjaźnionych bankach angielskich z kredytów cukrowych.

Jak się dowiadujemy w pierwszej połowie b. m. została przekazana przez British Overseas Bank w Londynie Związkowi warszawskiemu dalsza kwota 150 tys. funtów sterlin-

gów, t. j. przeszło 4 i pół miliona złotych na potrzeby bieżącej kampanji cukrowniczej. W ten sposób długoletni stosunek finansowy cukrownictwa polskiego z bankami zagranicznymi, przejawiał się w nowej transakcji, opartej na wzajemnym zaufaniu stron zainteresowanych.

Lwów pod wodą

Ze Lwowa donoszą, że z powodu nagłego tajania śniegów w niżej położonych częściach miasta powstała powódź. Na ulicach stoi woda do wysokości pół metra. Wszystkie piwnice zalane. Oddziały straży pożarnej prowadzą akcję ratunkową.

Targi Poznańskie

W roku bieżącym wezmą udział oficjalnie w Targach Poznańskich, 1 — 8 maja 1932 r. Indochiny francuskie.

Ze względu na pojemny rynek, jaki ten obszar, ludności równej Niemcom, — przedstawia dla ekspansji polskiego eksportu, należy powitać z zadowoleniem możliwość zadziernięcia stosunków bezpośrednich z Indochinami.

I Polskę ogarniają trusty

Reprezentanci polskich Stowarzyszeń przemysłu, handlu, finansów, górnictwa i rolnictwa uchwalili złączyć się w jedną organizację, która nosić będzie nazwę: Centralne Stowarzyszenie Polskiego Przemysłu. Łączna działalność nowego Stowarzyszenia rozpoczyna się oficjalnie z dniem 1 maja.

29-go Czerwca świętem Gdyni

Święto Morskie Gdyni ustalono na dzień 29 czerwca.

Więcej soli w Polsce

Państwowe saliny wyprodukowały w 1931 roku 38,231 ton soli, czyli 13,3 procent więcej niż w roku 1930.

Niezwykły statek Polski

Polska flota handlowa powiększyła się ostatnio. Ostatnim jej nabytkiem jest „Słask“, zbudowany ogromnie silnie, podobnie jako lodołamacz.

Dziób ma ścięty, opancerzony grubymi płytami stalowymi, dzięki czemu „Słask“ potrafi się przebić przez lody, mający grubości 33 cm. Statek ten skonstruowano tak dlatego, gdyż ma utrzymywać przez cały rok połączenie z Finlandją.

Zbudowano go w Nakschow, w Danji, zupełnie w ciągu czterech miesięcy. Nie też dziwnego, że pracowało przy tem nieraz tysiąc robotników. „Słask“ zabrać może 1,800 ton towarów i 18 pasażerów.

Odnaleziono prochy Reytana

W Baranowiczach odnaleziono grób Tadeusza Reytana, a w nim prochy słynnego patrioty polskiego, który własnem ciałem zagroził Moskałom drogę do izby sejmowej a posłom, podpisującym akt rozbioru Polski, wyjście ze sali.

Katastrofa samolotu wojskowego w Toruniu

Z Torunia donoszą: Wydarzyła się na lotnisku 4. p. lotniczego w Toruniu katastrofa lotnicza, której uległ samolot obserwatorski typu Breguet 19.

O godz. 23.45 wystartował na tym samolocie do lotu nocnego pilot plutonowy Barański wspólnie z obserwatorem pchor. Kubickim. Bezpośrednio po starcie na wysokości około 30 metrów nad ziemią, samolot, wskutek silnego wiatru, przewrócił się w powietrzu i runął na ziemię, ulegając zupełnemu zniszczeniu.

Pilot i obserwator odnieśli poważne obrażenia. W stanie ciężkim przewieziono ich do szpitala wojskowego. Życiu ich jednak nie zagraża niebezpieczeństwo.

Wstrząsy podziemne

W gminach Łubki i Starożreby powiatu plockiego, w ubiegłym tygodniu dały się zauważyć miejscowe wstrząsy podziemne, odczuwane w promieniu to klm. na linii Słupca-Aleksowo. Wstrząsów towarzyszyły bardzo silne grzmoty i huki podziemne.

W wielu domach zarysowały się ściany, drzwi się same otwierały, z półek i szaf spadały rozmaite przedmioty i naczynia.

Potworzyły się liczne, choć nie wielkie

szczeliny ziemne, niekiedy dochodzące do 2 klm. długości.

Wielki plan robót wodnych

Ministerstwo robót publicznych opracowało wielki program najpilniejszych robót wodnych. Plan ten przewiduje wykonanie robót na najbliższe 10-letnie, kosztem przeszło 650 milionów złotych. Olbrzymia ta suma zostanie obrócona na regulację rzek, budowę nowych portów oraz nowych dróg wodnych.

Z ogólnej sumy 650 milionów złotych roboty regulacyjne i ubezpieczające na rzekach polskich wyniosą około 200 milionów, roboty zaś związane z budową nowych dróg wodnych, oraz portów, wyniosą 370 milionów złotych. Dział budowy nowych dróg wodnych podzielono na dwa pięcioletnie okresy. W pierwszym z nich wykonane zostaną prace na sumę 80 milionów złotych, a w drugim na 283 miliony złotych.

W pierwszym okresie wykonane zostaną przedewszystkiem roboty na Wiśle, według projektu ustawy o regulacji i uregulowaniu Wisły. Następnie wykonany zostanie kanał Warta-Gopło, potem regulacja i użegłownienie Warty w byłej Kongresówce, oraz regulacja Dolnego Dunajca, wraz z budową portu w Mościcach. W okresie drugim ukończone będą roboty na Wiśle, oraz budowa na niej nowych portów.

Trąd Syberyjski w Wilnie

Zanotowano wypadek straszliwej choroby trądu syberyjskiego, polegającej na tem, że ciało gnije i kawałami odpada.

Chorobą tą dotknięty został znany w Wilnie handlarz skór Szulkin.

Wileńskie znakomitości lekarskie nie mogły pomóc nieszczęśliwemu, wobec czego Szulkin w zaplombowanym wagonie przewieziono do Warszawy.

W składzie skór Szulkina znalazła się skóra sprowadzona z Syberji, która posiada zarazki tej choroby i od niej, jak przypuszczają, zaraził się Szulkin.

Straszny wypadek

W zaścianku Kryniszki zdarzył się nieszczęśliwy wypadek w czasie którego poniosła śmierć 4 letnia córka Antoniego Henuli.

W czasie gotowania smoły w smołowni, dziewczynka chciała zajrzeć do kotła.

Na wołanie ojca przestraszyła się i wpadła do kotła z wrzącą smołą.

Dziewczynka poniosła śmierć na miejscu.

— Z SZEROKIEGO ŚWIATA

STANY ZJEDNOCZONE

Straty wynoszą 2 milj. dolarów

Jak wykazują dalsze obliczenia, tornado, nawiedzivszy pięć stanów południowych, pozabawiło życia 275 osób, a kilkaset jest rannych.

Straty materialne sięgają dwóch milionów dolarów.

Wichury szalone, ulewy śiły zniszczenie i grozę przez ostatnie trzydzieści i kilka godzin. Miasteczko Marion w Alabamie, które huragan zniszczył, w dwie godziny później nawiedzone zostało drugą i podobną kłeską.

Z miasta Clanton, dotkniętego huraganem wzięto dwóch ciężko rannych ludzi do miasteczka Thorsby i ledwie z rannymi przyjechano, i w Thorsby hulać poczęło tornado.

Najfatalniejsze skutki tornado wyrządził w Marion, gdzie jak wynika z oficjalnych obliczeń, ośmnastu ludzi straciło życie, a wielka liczba jest rannych.

Straty, jakie wyrządziły wichury, burze i ten cały niszczycielski żywioł obliczają na przeszło dwa miliony dolarów. Niektóre miejscowości nie mają ani j-dnej ulicy, na którejby nie leżało w gruzach kilka lub kilkanaście domów.

Oddziały ratunkowe pracują bez wytchnienia.

34.000 osób zabitych przez samochody

Stany Zjednoczone słyną z bajecznych cyfr, z każdej dzielnicy; gdy weźmiemy w rękę sprawozdanie, komunikat, bilans, albo jakakolwiek statystykę migają w oczach cyfry jak pszczoły w ulu.

Katastrofy jakie się tam zdarzają także bajecznie wyglądają. Naprzykład: w przeciągu 1931-go roku liczba wypadków pokaleczeń przez samochody wynosi 34.000!

Płonący okręt na morzu

Straż nadbrzeżna otrzymała depezę iskrową, wzywającą pomocy, ponieważ okręt towa-

rowy «San Angelo», który wypłynął z Filadelfji, stanął w płomieniach mniej więcej 300 mil od Panamy.

Załoga okrętu składa się z 50 ludzi. wszystkim grozi wielkie niebezpieczeństwo — Pomoc wysłano.

RUMUNJA

Bunt więźniów stłumiony

W mieście Tiginie wybuchł bunt więźniów. W więzieniu tem znajdują się komuniści, pochodzący z Besarabji.

Sygnal do buntu dały kobiety, które obezwadniały dozorcynie, rzucając im sproszkowanym pieprzem w oczy. Po odebraniu kluczy od dozorczyń otworzyły oddział męzki i wyswobodziły mężczyzn.

Wywiązała się walka z dozorcami, podczas której dwóch strażników zostało ciężko rannych. Przy pomocy policji bunt więźniów został stłumiony.

CHILE

Znosi parytet złota

Rząd południowo-amerykańskiej republiki Chili uchwalił znieść parytet złota. Uchwała rządu wymaga zatwierdzenia parlamentu. W kołach finansowych oczekują, że w razie wejścia w życie tej uchwały, kurs pesety chilijskiej spadnie o 50 proc. Uchwała ta nie pozostanie bez wpływu na eksport saletry chilijskiej.

TURCJA

Niszczą zapasy tytoniu

Kongres tureckich handlarzy tytoniu postanowił spalić średnie i gorsze gatunki tytoniu, celem utrzymania dotychczasowych cen.

Ofiarą padnie kilkadziesiąt tysięcy centarów tytoniu.

ROSJA

Życie w raju Sowieckim

Dziennik francuski ogłasza wywiad swego korespondenta w Moskwie, według którego w Rosji panuje największa nędza. Biały chleb jedzą tylko urzędnicy i dzieci.

Dodaje, że ludności wydzielą się 400 gramów czarnego chleba dziennie na osobę. Chleb ten robi się z kartofli i z ziemniaków.

Wyspecjalizowany robotnik może otrzymać miesięcznie 1 kg. cukru, 500 gramów kaszy jęczmiennej i od czasu do czasu 250 gramów mydła.

Przeciwereligijna kampanja potężnieje

Z wiosek ukraińskich, położonych nad Dniestrem, który jest granicą pomiędzy Sowietami a Rumunią nadchodzą dalsze wieści o strzelaniu żołnierzy sowieckich do buntującego się chłopstwa, w tem do kobiet, broniących cerkwi czy kościołów przed ich zburzeniem. Jedne z tych wieści mówią o formalnem już powstaniu na Ukrainie.

Aby zapobiec uciekaniu ludności na stronę rumuńską, władze sowieckie stworzyły dwukilometrową strefę wojenną wzdłuż granicy rumuńskiej. Ktokolwiek pokaże się w tej strefie, starając się zwłaszcza przejść zamarznąłą rzekę Dniestr, ginie od kul soldackich. Pod Michajłowicami zastrzelono piętnastu wieśniaków.

Po wsiach urządzone są formalne „krwawe niedziele”. Jedną z takich niedziel miała miejsce we wsi Taslag, gdy lud nie chciał pozwolić na zburzenie cerkwi. W innej wsi żołnierze sowieccy chcieli zburzyć kościół, ale 300 kobiet starało się temu przeszkodzić. Wówczas żołnierze skierowali na kobiety karabiny maszynowe.

Niema zboża na zasiew

Według informacji prasy sowieckiej, Rosji grozi poważne zmniejszenie tegorocznych planów zasiewów wiosennych w stosunku do przewidywanego planu rządowego.

Tragiczny wypadek

Donoszą z Kazania, że w tamt. fabryce gazów trujących nastąpiła gwałtowna eksplozja w chwili, gdy kilku robotników przewoziło

zbiornik z gazem. Przypuszcza się, że liczba zabitych sięga 120 i 50 rannych.

Trzęsienie ziemi w Kolumbji w Grecji i w Rumunji

Bogota — W południowej części Kolumbji miało miejsce gwałtowne trzęsienie ziemi.

Ateny. — Trzęsienie ziemi najsilniej dało się odczuć w miasteczkach Liksuri i Argostoli, gdzie wiele domów runęło, a większość zarysowała się i grozi zawaleniem.

Cała ludność nawiedzonych trzęsieniem miejscowości w panice opuściła swe siedziby i przebywa zdala od miast, w szczerem polu, pod gołym niebem, wobec czego niemożliwym jest ustalić narazie ilości ofiar w ludziach.

W miasteczkach Hagia, Thekla, Kuwala-ta, Ripki, Dimuljanta i Wuchawarjata ilość zrujnowanych domów dochodzi do 40—50 proc. ogólnej ilości.

Dotychczas udało się zarejestrować 5 osób ciężko rannych.

Rząd zarządził doraźne środki pomocy dla ludności, która nadal pozostaje pod gołym niebem.

Trzęsienie ziemi odczuło również w południowej Rumunji.

Bukareszt. — Silne wstrząsy trwały kilka sekund, nie wyrządziły jednak poważniejszych strat.

Natomiast w Galacu trzęsienie ziemi trwało 8 sekund i wywołało poważną panikę, od silnych bowiem wstrząsów zakotłosały się domy i ruchomości.

LITWA

Chęć nawiązania stosunków z Polską

Ludność litewska w rejonie Sumiliszek, Oran, Olity i Łózdziej samorzutnie domaga się nawiązania z Polską normalnych stosunków. Rozrzucane są ulotki w tym sensie i uchwalane rezolucje do rządu litewskiego.

INDJE

W dzielnicy arystokratycznej przyszło do wielkich zaburzeń gdyż usiłował wtargnąć do niej rozagitowany tłum.

Ponieważ policję usiłującą rozpedzić manifestantów obrzucono kamieniami, policja zrobiła użytek z broni palnej. Liczby ofiar do

tychczas nie stwierdzono, Ustalono tylko, że kamieniami zostali ranni dwaj urzędnicy i dwaj policjanci.

W innej dzielnicy miasta eksplodowała bomba, raniąc policjanta.

JAPONJA

Pomruki wojny Sowiecko-Japońskiej

Aeroplan japoński, który się zapędził poza granicę syberyjską, otoczony został przez aeroplany wojenne sowieckie i zmuszony do lądowania. Cała dywizja armij japońskiej wysłana została w pobliże granicy syberyjskiej. W Mandżurji, tuż za granicą syberyjską wybuchły powstania. Rosja sowiecka ściąga coraz większe siły do Syberji. Oto ostatnie wiadomości, będące już pomrukiem zbliżającej się wojny japońsko-sowieckiej.

Przegrupowanie wojsk

Sprowadzone do Szanghaju wojska Japonia śle do Mandżurji. Odchodzi tam 9-ta dywizja japońska, a za nią pójdzie mieszana 24-ta brygada. Początkowo ogłoszono, że siły te odsyłane są do Japonji. Wkrótce się jednak okazało, że odchodzą do Mandżurji.

Komenda japońska tłumaczy ten krok wzrastającymi zaburzeniami w młodej republice mandżurskiej i niewystarczającymi załogami wojsk japońskich. Podobno powstanie chińskie w Mandżurji obejmuje już 30.000 ludzi dobrze uzbrojonych, której to siły nie można lekceważyć. Dlatego wzmocnione będą stanowiska japońskie w Mandżurji. Wielu jednak jest zdania, że inne są powody tego przesunięcia wojsk.

Tokjo spędziewając się rychłego pokoju z Chinami, przygotowując się ma da ewentualnej wojny z Rosją bolszewicką i stąd śle do Mandżurji coraz to nowe wojska, aby z wiosną armja japońska mogła rozpocząć operację na Syberji.

ARGENTYNA

Eksport zboża

W pierwszym kwartale 1932 r. eksportowała Argentyna 2,148,500 tonn zboża, w porównaniu z 1,208,600 tonnami w roku ubiegłym w tym samym czasie, a 641,000 tonn w roku 1930.

Jak widać z cyfr eksport znacznie się zwiększył, lecz przychód i wartość jego znacznie jest mniejsza.

WŁOCHY

Z końcem lutego było we Włoszech miljon 147 tysięcy bezrobotnych, o 90 tysięcy więcej, aniżeli w poprzednim miesiącu.

W całym kraju odbyły się manifestacje z okazji 13 rocznicy założenia partji faszystowskiej.

Z ostatniego spisu ludności we Włoszech wynika, że kraj ten liczy 41,220,434 obywateli.

KOMUNIKAT Nr. 3

Niniejszym komunikujemy, że Stanowy Sekretariat Rolnictwa przyjmuje podania o udzielenie bezpłatnych nasion tylko do dnia 1-go Maja b. r.

Zarząd „Ogniwa“
Rua São Pedro 533

Gniazdo Sokole

Urządza w dniu 7-go maja b. r. teatr i zabawę taneczną w Tow. „Polonia“. Początek o godz. 9-tej. wieczorem.

Odegrana będzie arcy-komiczna sztuka w 1 akcie ze śpiewami p. t.

„Ulicznik Warszawski“

Rozegrany będzie konkurs walca z piękną nagrodą dla wygrywającej pary.

Orkiestra wyborowa. Bez względu na pogodę zabawa odbędzie się.

Zapraszamy więc Sz. Rodaków na niniejszą zabawę, za co z góry dziękujemy, zasylając Sokole Czołem!

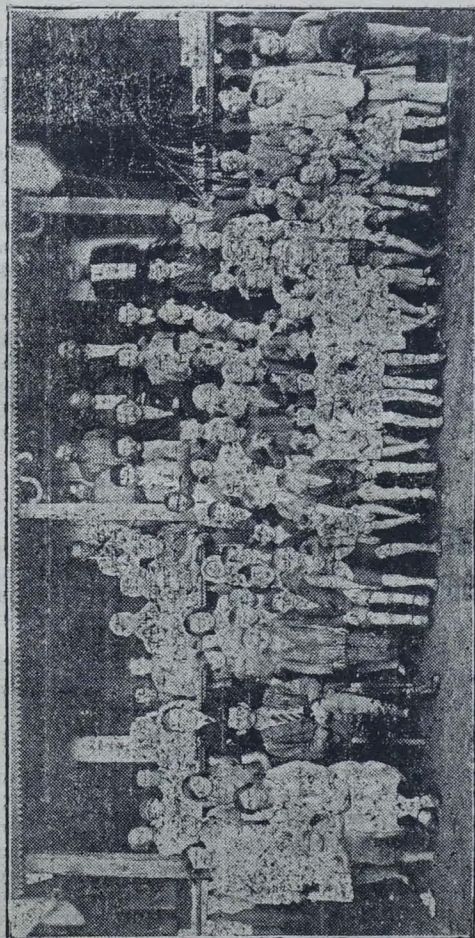
Zarząd

U w a g a

Na posiedzeniu Zarządu Związku Polsko Katolickiego w P. Alegre odbytem w dniu 1-go kwietnia b. r. zostało założone „KÓŁKO TEATRALNE“, w celu szerzenia sztuki ojczystej.

Od Redakcji: Inicjatorom życzymy powodzenia.

Czytajcie „Odrodzenie“

Szkola Polska na linii Harmonia Nowa - Kolonja Guarani w dniu egzaminu dzieci — 26 listopada 1931 r.
Od lewej strony siedzi Nauczyciel Mieczysław A. Celmer z żoną, p. zanim stoi nauczyciel Feliks Krawczyk, u góry na werandzie członkowie Tow. „Sw. Antoniego,” wszyscy czytelnicy „Odrodzenia”.

Rzeczy ciekawe

Pięć milionów Polaków zamieszkuje w Stanach Zjednoczonych

Według obliczeń federalnego biura spisowego — w Stanach Zjednoczonych A. P. zamieszkuje obecnie 1,268,583 Polaków, urodzonych w Polsce oraz 2,073,615 urodzonych w Ameryce z rodziców, pochodzących z Polski. Ogólna ta liczba 3,345,108 osób nie wykazuje jednak istotnego stanu rzeczy, gdyż federalne biuro spisowe pominęło zupełnie niezmiernie liczne trzecie pokolenie Polaków amerykańskich, którego liczbę trudno jest już dzisiaj ustalić, przy spisie ludności bowiem, Polacy z tej generacji figurują jako Amerykanie, zrodzeni z rodziców Amerykanów. Przepuszczalna więc liczba Polaków Amerykańskich dochodzi do pięciu milionów.

Dziecko polskie w Chicago urodzonym mistrzem

Tutejsi krytycy artystyczni w sposób niezwykle pochlebny oceniają pojawienie się nowego, cudownego dziecka, którego produkcje budzą coraz większy podziw. Chodzi mianowicie o 14-letniego Polaka, nazwiskiem Czeszek Łaski, którego matka jest pomywaczką, a ojciec od kilku lat nieznanymi z miejsca pobytu. Żyje to dziecko w nader prymitywnych warunkach, w suterynie pewnego domu w południowej części miasta.

Chłopak ten pewnego razu na kawałku papieru do pakowania wymalował akwarelą krajobraz, co przypadkowo odkrył jeden ze znawców, który tamteży przypadkiem przechodził. W ciągu kilku dni prace młodego Polaka znalazły się już na wystawie największej galerji obrazów w Chicago przy bulwarze Michigan.

Sprawozdawca Robert Andrews nazywa młodocianego artystę urodzonym mistrzem i wielkością przyszłości. Kompozycja, o której mowa, nosi napis: „Nasz dom w Polsce“. Pewne dwie damy ofiarowały swą gotowość ułatwienia młodemu mistrzowi dalszych studjów w akademji sztuki.

Dwie trzecie mieszkańców ziemi to analfabeci

Świeżo ogłoszona statystyka amerykańska wykazuje, iż 62 proc. ludzi, mieszkających na kuli ziemskiej, a liczących ponad 10 lat życia, nie umieją ani czytać, ni pisać.

W 18 krajach liczba analfabetów wynosi więcej, niż połowę mieszkańców, których ilość równa się 618 milionów.

W 45-ciu krajach, w których mniej niż 50 proc. ludzi nie zna sztuki czytania i pisania, mieszka 468 milionów ludzi.

W liczbie 1364 milionów ludzi na kuli ziemskiej, liczących ponad 10 lat życia, z górą 850 milionów nie zna wogóle znaczenia liter.

Olbrzymy i karły

Jeżeli zestawimy obok siebie największych i najmniejszych ludzi, jacy w ostatnich czasach pojawili się na kuli ziemskiej spostrzeżemy zdumiewającą różnicę w wymiarach tych karłów i olbrzymów.

Gwardja króla pruskiego Fryderyka II szczyliła się posiadaniem olbrzyma, mierzącego 253 cm. Anglik O'Brien, który fajkę swą zapalał o latarnie uliczne, miał 268 cm., Alzatezyk Hans Kraw mierzył 275 cm., a największym, naukowo stwierdzonym olbrzymem był obywatel austriacki, który miał 278 cm. wysokości.

Z pomiędzy karłów zasługują na uwagę chłop holenderski, którego odkrył znany przyrodnik Lime. — Mierzył on tylko 66 cm. Karzeł Jeffery Hudson za młodych lat miał tylko 45 cm. wysokości i został podczas bankietu księżnej Buckingham podany królowej francuskiej Marji w pasztecce. Najmniejszym dotąd zaobserwowanym człowiekiem była Hilany Agybe z półwyspu Sinai, która w 60 r ku życia mierzyła 38 cm.

„Ale trzeba było, aby, co było szaleństwem, stało się także i rozumem Polskim. Rozum stanowił uzupełnić naszą pracę i krwawą ofiarę. Józef Piłsudski, Przemówienie. R. 1915

Rekord szybkości

Pismo techniczne „Drzewo i przemysł drzewny“ podaje następujące szczegóły produkcji papieru w jednej z papierni w okolicach Harcu.

O godzinie 9:35 rano trzy sosny zostają zrąbane w lesie, odarte z kory i przewiezione do fabryki.

O godzinie 9:39 pierwszy arkusz papieru wychodzi już z pod wałka maszyny.

O godzinie 11-ej auto ciężarowe odwozi gotowe role papieru do drukarni położonej o 5 kilometrów od papierni.

O godzinie 3:25 gazeta jest już w sprzedaży.

Ośm godzin wystarcza, by przerobić sosnę na gazetę.

Pół ptak - pół ryba

W niektórych rzekach południowej Ameryki spotykali podróżni niezwykle stworzenia, nie wiedząc, czy je zaliczyć do kategorii ptaków, czy też do rodzaju ryb.

Posiadają cechy tak ptaków, jak żyłkę wodnych. Głowa tych stworzeń podobna jest do głowy żmiji, tułów zaś pokryty jest piórami. Gniazda budują na drzewie, choć nogi mają opatrzone pletwami. Ciało ich jest długie i cienkie, dochodzi do jednego metra długości. Chcąc upolować zdobycz, siadają na krawędzi drzewa nad wodą — zobaczywszy zaś rybę, skaczą i zanurzają się do pewnej głębokości w wodzie i wypływają z rybą w swym pysku, które rzutem głowy zabijają o drzewo, następnie zaś pożerają.

Wilgotny tytoń jest trujący

Wielokrotne wypadki, w których nastąpiło nagłe zatrucie nikotyną, objawiające się przede wszystkim zaburzeniami wzrokowymi, skłoniły do zbadania zawartości nikotyny w tytoniu w różnych warunkach.

Dwaj badacze, Rhode i Heniz, stwierdzają zgodnie, że w tytoniu wilgotnym znajduje się nikotyny nieporównanie więcej, aniżeli w suchym. Różnica wynosi mianowicie, zależnie od stopnia wilgotności 40 do 70 procent.

Fakt ten objaśnia się tem, że w suchym cygarze proces spalania się następuje szybciej, a zatem spala się także znaczna część nikotyny, podczas gdy w mokrem cygarze następuje powolne zwęglenie, przyczem nikotyna się nie spala. Przedostaje się ona wraz z dymem do ust palacza, a więc przez usta także do innych

organów ciała. Jakkolwiek więc wilgotniejsze cygara, czy papierosy, mają lepszy aromat, to jednak należy palić je tylko dobrze wysuszone.

Tragedja uczonego w „Zielonym Piekłe“

Historja słynnego uczonego kpt. Faweett angiлика, budzi ogólne zainteresowanie.

Siedem lat temu Faweett w towarzystwie syna wyruszył w głąb „Zielonego Piekła“ w Matto Grosso dla badania przyrody i zginęli bez wieści. Pomimo wszelkich starań poszukiwania spełzły na niczem, puszcza gęsta i trudna do przebycia zakryła w sobie starannie tragedję uczonego angielskiego i jego syna.

Tow. Geograficzne w Londynie przeznaczyło wysoką sumę dla odkrywcy miejsca pobytu zaginionych, jednakże nikt premji tej nie uzyskał.

Niedawno zawitał do konsulatu angielskiego w S. Paulo, poszukiwacz djamentów, miłośnik polowań Stefan Rattin, szwajcar, który opowiedział iż między rzekami Tapajoz i Madeira spotkał pewnego białego człowieka w niewoli u bugrów Empneo, plemienia Netoperzy, któremu przyrzekł że o jego doli zawiadomi wskazane osoby.

Naturalnie Rattin ignorował historję Faweeta, dowiedział się o wszystkim (i o premji) od konsulatu. Wskazane przez owego niewolnika nazwiska krewnych zgadzają się, więc żywo zainteresowany Rząd angielski finansuje wyprawę na poszukiwanie Faweeta, do taby w pobliżu Serra Morena.

Kacyk indjan zwie się Machaqui, taba posiada 300 lepianek i około 1000 mieszkańców. Rattin organizuje wyprawę wraz z 5 paragwajczykami, myśliwcami, która wyruszy bezwzględnie ponieważ nadchodzi okres deszczowy, czyniaci rzeczywiście nieprzebytymi lasy Matto Grosso.

Twierdzi iż w końcu września przywiezie zdrowego i całego Faweetta, którego wykupi gdyż kacyk jest jego przyjaciel „amigo“.

Jak długo żyje mucha domowa?

W 6 dni po wylęgnięciu się z poczwarki znosi już jaja, ginie po 76 dniach; ponieważ rozwój muchy trwa 6 dni, więc żywot jej od stadium jaja do śmierci trwa 82 dni.

Czytaj, ale i PRENUMERUJ

Pismo... Warjatów

Pacjenci szpitala dla obłąkanych Jana Bożego w Warszawie, wydają tygodniowe pismo ilustrowane o charakterze humorystycznym: „Farys”. Pismo jest odbijane na hektografie. Nakład 10 egz. Cena 3 złote. Autorzy pobierają honorarium w wysokości 13 gr. od strony.

Wśród stałych prenumeratorów widnieją nazwiska 4 lekarzy i księdza zakładowego, oraz pewnej studentki medycyny. Zeszyt jest bogato ilustrowany i zawiera osobliwe utwory. Między innymi znajdujemy tam dokument poniższy:

Prośba.

M..., zam. na Odz. III.

Wobec tego, że skończyłem 5 uniwersytetów, posiadam order świętego Łazarza, mam młodą przyjaciółkę artystkę z teatru letniego i pojutrze są moje imieniny, przeto upraszam o przyznanie mi następujących przywilejów na mocy § 606 i 914 rozporządzenia doraźnego: 1) ażeby tylko mnie wyłącznie wolno było zbierać niedopałki papierosów na III oddziale; 2) ażeby tylko mnie wyłącznie wolno było dłużyć w nosie, a w mojej obecności niktby tego prawa nie miał — ani w swoim ani w moim nosie; 3) ażeby mnie wolno było do oddziału, do kancelarii, do ogrodu i wszędzie wchodzić tyłem (czyli naopak, jak rak); 4) ażeby mnie nie strzyżono mi całej głowy, tylko połowę jej.

Uniwersalna recepta

W medycznym roczniku, wydanem w Lipsku w 1795-go roku, zawierającym bardzo wiele anegdot, odnoszących się do praktyki lekarskiej, znajduje się anegdota o doktorze Janie Andrzeju Einsenbarcie, który według niej miał w spuściznie po sobie pozostawić wielką opieczętowaną książkę z napisem, że w niej są zebrane wszystkie tajemnice sztuki lekarskiej. Jakiś Anglik kupił ją za wysoką cenę, zerwał pieczęcie, lecz nie znalazł w niej niczego, prócz następującego wiersza:

„Głowę trzymaj zimno, a gorąco nogi,
Kiszek nie opychaj, będziesz zdrów
mój drogi!”

Niezwykłe sobowtóry

W Berlinie zdarzył się oryginalny wypadek: Do jednej z restauracji przy Wilhelmstrasse wszedł gość, który zobaczywszy gospodarza stanął jak wryty. Gospodarz również nie mógł przemówić słowa. Goście z ciekawości podszli i stwierdzili, że ci dwaj ludzie są

nietylko podobni, lecz i — jak się okazało — przeżywali to samo. Urodzili się w jednym i tym samym roku, miesiącu i dniu. Ożenili się również tego samego dnia. Obaj mają córkę, noszącą to samo imię Urszula, które urodziły się w jednym i tym samym dniu.

Ile czytamy w Brazylii?

W Brazylii żyje przeszło 200.000 Polaków (pełnoletnich), którzy powinni umieć czytać. Niech 100.000, t. j. połowa, z tych czy innych powodów jest analfabetami, to jednak jest jeszcze 100.000 posiadających sztukę czytania i pisania.

Pism polskich wogóle drukuje się, licząc dla zaokrąglenia i powagi cyfry razem wzięszy 10.000 egzemplarzy.

Czytają, jak wiemy zawsze prawie jedni i ci sami, a mianowicie pewna ilość czyta po jednym wybranym piśmie — są i tacy, którzy prenumerują 2 i 3 pisma.

90.000 Polaków nie popiera własnej prasy w Brazylii! — wydawnictwa polskie zaś dlatego stoją lata całe na jednym i tym samym stopniu.

W sąsiedniej republice Argentynie w samym B. Aires rozsprzedaje się 5.000 gazet i utrzymuje się nawet polski dziennik. Ilość Polaków zaś ogólna wynosi jedną trzecią w stosunku co do ilości Polaków osiadłych w Brazylii.

Serum przeciwko ukąszeniom żmij

Szybko rozwijające się miasto brazylijskie São Paulo posiada wielce interesujący instytut żmij, Butantan. Powstanie swe zawdzięcza on okoliczności, że w wielkiej części Brazylii stały się straszną plagą jadowite i niejadowite węże. Stwierdziwszy bowiem, że wyrabianie z jadu żmij serum, zastrzyknięte bezpośrednio po ukąszeniu, czyni je nieszkodliwe, zaczęto hodować w osobnych domkach tegoż instytutu żmije dla odbierania jadu i labrykowania z niego serum, przeciwdziałającego ukąszeniu. Każdy, kto przyniesie żywą żmiję do instytutu, otrzymuje porcję serum za darmo, które zresztą nabyć można w składach aptecznych. Instytut stał się prawdziwym dobrodziejstwem dla ludności brazylijskiej.

Doświadczenie jest najkosztowniejszą szkołą w życiu, ale też daje ta szkoła najtrwalsze rezultaty. Szkoda tylko, że kurs w tej szkole, kończy się dopiero nad grobem.

Z Brazylii

Echa z Guayany

W sprawie zagrożonego najazdu Francuzów na północną Brazylię, interwenjował przedstawiciel „United Press“ w Belem u byłego komendanta straży pogranicznej porucznika Alberto Leoncio. Ten oświadczył, że okupację pogranicza Guayany, uważa za absurd.

Francja sprowadziła posiłki, aby zapobiec ucieczce więźniów z kolonii karnych, które tam posiada, i podwyższyła jedynie dlatego kontyngent wojska do 9.000 ludzi.

Porucznik Francuski wyraża również zdziwienie, że chociaż nie ma niebezpieczeństwa na granicy, to jednak załoga brazylijska składająca się z 30 ludzi jaka znajduje się na pograniczu Guayany jest za małą.

Zniżka cła na towary polskie

Jak nas informują z pewnego źródła, że rząd brazylijski obniżył o 35 proc. cło od towarów sprowadzanych bezpośrednio z Polski.

Handel wymienny

Minister skarbu dr. Oswaldo Aranha upoważnił Centralną Komisję dla zakupów do nabycia węgla w Niemczech pod warunkiem jednak, że Niemcy zakupią w Brazylii pewną ilość kawy.

Kredyty wyborcze

W ministerstwie sprawiedliwości Rząd Federalny uchwalił nadzwyczajny kredyt w sumie 5.669 kontów, na wydatki przeprowadzenia reformy prawa wyborczego od maja do grudnia.

Gina dzieci!

W ostatnich 6 miesiącach zginęło przeszło 50 dzieci w Porto Alegre; wykradzionych, porwanych i nikt nie jest w stanie powiedzieć gdzie są one.

Rodzice i policja poszukują sprawców, lecz dotąd nic w tej sprawie nie wykryto.

Ile jest pieniędzy?

Obliczono, że w dniu 31-go stycznia b. r. znajdowała się w obiegu w Brazylii, suma 2,643,087:943\$000 w banknotach Skarbu i „Banco do Brasil“.

Skutki powodzi

Ulewne deszcze w kwietniu spowodowały wielkie straty; oprócz toru i mostów kolejowych zabranych wodą są i inne straty.

W niektórych okolicach plantacje ryżu są pod wodą, w Alegrete do tysiąca osób znajduje się bez dachu, nad rzeką Taquary 6.000 taljów drzewa opałowego zabrała woda, rzeka Cahy zniszczyła 4.000 fard lucerny (alfafa).

Bezrobocie w Paranie

Skutkiem zastoju w przemyśle i handlu, oraz z powodu redukcji w urzędach liczba bezrobotnych zwiększa się w zastraszający sposób.

Sytuacja jest rzeczywiście trudna, pisze dziennik kurytybski „O Dia“, i jednocześnie podaje myśl ulokowania bezrobotnych w Abranches, blisko Kurytyby przy głównym trakcie Kurytyba — São Paulo. Myśl tą zaakceptowali bezrobotni i w tych dniach mają zwrócić się do interwentora w tej sprawie.

Z powyższego mamy dowód że parańczy mają chęć oddać się pracy choćby mozolnej i w warunkach odmiennych niż dotychczas. Należy się spodziewać że przez fakt ten sytuacja się polepszy.

Zbiór winogron w Ereximskim

Rok obecny sprzyjał nadzwyczajnie winobraniu, obfitości zbioru jak tegoroczny dawno nie widziano. Nie było zarazy ani szkodliwych nadmiernych opadów atmosferycznych.

Koloniści cieszą się pokaźnym dochodem.

Czas zapłacić prenumeratę za rok 1931

BUNT POWSZECHNY

Z wyjątkiem Syberji cała reszta Azji jest w stanie fermentu.

Liczą siedemnaście ośrodków na przestrzeni od Tokio do Angory, dokoła których tworzą się ogniska przyszłego pożaru buntu powszechnego, buntu Azji przeciw Europie.

Bunt ten o tyle jest ułatwiony, że Europa podbiła Azję od wieków nie milionami ludzi, lecz drobnymi oddziałami, liczącymi na przewagę techniczną-sztuki nad liczbą. Nigdzie nie usadowiła się Europa na terytorjum Azji w takiej sile, by stworzyć własne państwo, któreby mogło się bronić siłą swojej ludności.

W starożytności mieli taką siłę Grecy w Azji mniejszej.

Dziś ma ją Rosja w Syberji. Lecz poza tą pustynią, która na przestrzeni połowy Azji zdobyła się w ciągu czterech wieków zaledwie na dziesięć milionów mieszkańców, Europa świeci w Azji tylko placówkami handlowymi i misjonarskimi. Nawet w Indjach Anglja trzyma niespełna sto tysięcy swoich ludzi, a rządzi przy ich pomocy niemal trzystu milionami.

Gotuje się ponad wszelką wątpliwość wielkie wyrzucanie Europejczyków i Amerykanów z Azji. Wojna obecna Japonji z Chinami to wstęp tylko do tego przyszłego aktu wyzwolenia.

Poprzedzi ten akt prawdopodobnie silny ruch ku jedności w narodzie arabskim na zachodzie Azji.

Pójdą precz wszystkie mandaty narzucone Arabom przez Europę po wojnie światowej i powstanie jedno wielkie państwo arabskie, jak było za pierwszych następców Mahometa.

Jednocześnie musi przyjść do jedności politycznej w Indjach. Rozbite dziś na liczne księstwa i prowincje, w niezgodzie religijnej we własnym domu, Indje nie imponują światu szczególną siłą. Lecz materiał do stworzenia siły jest i z czasem przyjdzie jedność.

Chiny dziś rozbite na prowincje rządzone samowładnie przez gubernatorów, zjednoczą się bądź na walkę z Japonją, bądź po przegranej walce pod naciskiem zwycięzcy. Poważnym ośrodkiem niepokoju są francuskie Indochiny, kraj duży i ludny.

Dążą do niepodległości i amerykańskie Filipiny.

Wielkie wyspy holenderskie Jawa i Sumatra dojrzewają również do życia samodzielnego.

Persja i Afganistan, państwa rozległe, lecz bardzo jeszcze słabe, organizują się technicznie i mogą w przyszłości połączyć się w jedną sil-

ną całość, jak były już raz złączone za Cyruś i Darjuszów.

A cóż Syberja?

Kraj tak wielki, że więcej niż połowę Azji obejmuje, czy pozostanie na zawsze przyczepką do dużo mniejszej Rosji, Europejskiej? Jest to jedyna część Azji, gdzie napływowa ludność z Europy jest w znacznej większości nad krajowcami.

Poczucie odrębności od Rosji jest u ludności Syberji i nie brak tam ochoty do stworzenia dwóch niepodległych republik, wschodniej i zachodniej. Brak jednak sił w porównaniu z krajem macierzystym.

Czy Japonja łącznie z Chinami wyrzuci Rosjan z Syberji, czy przeciwnie, Rosja wejdzie sama w skład państw azjatyckich przeciw Europie, dziś trudno zgadywać.

Obydwie ewentalności są możliwe.

D e k l a r a c j a

Ustępując dzisiaj ze stanowiska Współredaktora «Odrodzenia», powołany do służby wojskowej, żegnam tą drogą wszystkich pp. czytelników, dziękując im za szczerą współpracę z Redakcją.

Zarazem życzę Im wszelkiej pomyślności i wytrwałości w zaszczytnej pracy nad rozwojem czytelnictwa.

Wydawnictwu «Odrodzenia» życzę także wszelkiej pomyślności w swych poczynaniach. Porto Alegre, 20 kwietnia, 1932

Walerjusz Zawadzki

Dom Handlowy LEONA WARPECHOWSKIEGO

COMANDAHÍ — GUARANI

WSTĄP A PPZEKONASZ SIĘ

Otrzymałiśmy świeży transport wszelkiego rodzaju towarów łokciowych, wyborowego gatunku.

CENY BEZKONKURENCYJNE
OBSŁUGA RZETELNA

ODNALEZIENIE BIBLIJNYCH KOPALNI ZŁOTA

Jak wyglądają ruiny

Ciąg dalszy

złota króla Salomona, ruiny te zwróciły na siebie uwagę świata uczonego swoją oryginalnością.

Największa z ruin, to podstawa kiedyś olbrzymiej wieży, której ściany dzisiaj jeszcze dochodzą do szesnastu stóp grubości. Budowana w formie okrągłej, posiada fundamenty wpu-szczone w skałę granitową, a samo jej położenie na wysokim wzgórzu, pozwalało z jej szczytu kontrolować nawet gołem okiem daleką okolicę.

W pogodny dzień jeszcze i dzisiaj z tego wzgórza można zauważyć najbliższe postoje, względnie ich ślady.

We wnętrzu znaleziono rozmaite rzeźby w kamieniu

Wnętrza budynków, prowadzących do pieców hutniczych, dotychczas jeszcze zachowały rozmaite ozdoby, a szczególnie rzeźby kamienne osadzone w ścianach. Właśnie większość tych rzeźb wskazuje dobitnie że są one pochodzenia hebrajskiego, z czasów króla Salomona, gdyż pojawiają się na nich takie same motywy, jakie znajdowano w odkopaliskach pałacu Salomona na górze Lebaon.

Szczątki naczyń kamiennych i z wypalanej gliny, ozdoby z kości słoniowej i złota, urny kamienne, służące widocznie do przechowywania zboża na żywność dla niewolników i dozorców — wszystko to posiada motywy zdobnicze takie same, jakie znajdują archeologowie u Fenicjan i Chaldejczyków.

Ruiny świątyni

Oprócz ruin wieży strażniczej i pieców hutniczych, w niewielkiej odległości odszukały te trzy Angielki dobrze zachowane ruiny świątyni. Pod względnie płytką warstwą ziemi zachowała się zupełnie dobrze podłoga całego gmachu, na której — po odczyszczeniu — widoczne są znaki zodjakałne, słońce, księżyc, i inne ciała niebieskie, według starożytnych wyobrażeń.

Plan całej budowy wskazuje na to, że był to jakiś gmach olbrzymich rozmiarów. Oprócz głównej nawy, do której prowadził obszerne

przedsięwzięcie są jeszcze widoczne dwa boczne skrzydła, służące zapewne za przybytek kapłanów i służby świątyni, a w wydłużonym na wschód zaokrągleniu nawy widoczne jest miejsce, gdzie stał główny ołtarz do składania ofiar. Był to olbrzymi blok kamienny, wyłobiony, a w tylnej jego ścianie znajdowało się palenisko.

Rząd Południowo-Afrykański pomaga w badaniach

Panna Canton-Thompson udała się na poszukiwania do Południowej Afryki na zaproszenie władz Rhodesji oraz Brytyjskiego Towarzystwa Archeologicznego.

Już po roku poszukiwań rezultaty jej badań okazały się tak cenne, że rząd południowo-afrykański oddał do usług państwa Canton-Thompson dwa samoloty, z których łatwiej jest orientować się przy wyszukiwaniu ruin.

Te właśnie samoloty przyczyniły się, że zaraz w jednej z pierwszych wypraw zauważono miejsce, które z wysokości wyglądało jako wejście do kopalni.

(C. d. n.)

Stanisław Torzecki

SKLEP artykułów spożywczych i kolonialnych.

WIELKI WYBÓR — CENY UMIARKOWANE

SANTA ROSA — BURICA

Biuro Adwokackie

RIO DE JANEIRO — PORTO ALEGRE

Załatwia się wszelkie sprawy sądowe, handlowe, cywilne i kryminalne, spadki, hipoteki, pełnomocnictwa, akty notarialne, papiery do ślubu, naturalizacje, rejestr marki ochronnej, patenty wynalazków itd.

FRANCISZEK BERAS

RUA SÃO PEDRO N. 744 — — — PORTO ALEGRE

DLA RODAKÓW SPECJALNE ULGI

Ostatnie Telegramy

MOSKWA - „Stowarzyszenie zbrodni“, do którego należy 35 bandytów a między nimi kilka kobiet, a dopuszczające się strasznych zbrodni rabunkowych, zostało odkryte w Rosji przez policję. 13 mężczyzn i dwie kobiety zostało skazanych na śmierć.

WASZYNGTON - Donoszą, że departament (ministerstwo) stanu ponownie zapowiedział nieuznanie pod żadnym warunkiem rządu sowieckiego. Tak się robi urzędowo, ale za to handlują z Sowietami aż miło.

Prezydent Hoover podpisał projekt ustawy wniesionej do Kongresu — według którego niewolno wpuszczać do Stanów Zjednoczonych muzykantów z innych krajów.

Rząd Stanów Zjednoczonych postanowił w najbliższym czasie jaknajgwałtowniejszą akcję, celem sprzedania Europie olbrzymich zapasów zboża, którego na miejscu nie można zużyć.

BERLIN - Liczba bezrobotnych niemieckich osiągnęła cyfrę 6 milionów 129 tysięcy.

W 170 lokalach hitlerowskich w Niemczech przeprowadzono już rewizje, znajdując bogaty plon w broni, amunicji i tajnych dokumentach.

WARSZAWA - Sejm uchwalił ustawę, uprawniającą p. Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania dekretów ustawodawczych podczas wakacji parlamentarnych.

RZYM - Stary most historyczny „Ceprano“, łączący dawniejsze państwo kościelne z królestwem Neapolu, załamał się pod ciężarem przejeżdżającego autobusu. 3 osoby poniosły śmierć na miejscu, 3 inne zaś odniosły ciężkie rany.

OTTAWA (Kanada) - Jeden z najstłynniejszych lotników kanadyjskich z wielkiej wojny, p. Godfrey Deans spadł ze swym aparatem na zamarznięte jezioro Kagianagani (Ontario) i zabił się na miejscu.

Nad rzeką Great Bar Lake, w północno-zachodniej Kanadzie odkryto wielkie złoża czystego złota. Ludzi opanowała gorączka i masami podążają na to miejsce, przyczem zamożniejsi lecą samolotami.

BUENOS AIRES - Jak donoszą z Buenos Aires, w Santa Cruz de la Gerra w Boliwii wybuchła epidemia żółtej febrы.

Departament zdrowia zarządził wysłanie dwóch kolumn sanitarnych do zagrożonego miejsca. Podróżni udający się do Argentyny muszą przebyć 6-cio dniową kwarantannę.

MADRYT - Okręt litewski Sclanijaylda zatonął 60 mil od Vigo.

Załogę uratował niemiecki okręt Cumberland.

LONDYN - Zawrzała ostra kampanja przeciw Lloyd Georgowi, który wydał książkę o odszkodowaniach wojennych, bardzo przychylną dla Niemiec, a oskarżających wybitnych polityków francuskich i angielskich.

PRAGA - Rząd czechosłowacki odmówił Trockiemu pozwolenia na pobyt w Czechosłowacji. Trocki bowiem nie chciał dać rządowi czechosłowackiemu zapewnienia, że w czasie swego pobytu powstrzyma się od wszelkiej manifestacji politycznej.

FRANCJA - Trzech robotników, pracujących przy „metro“, czyli kolei podziemnej stolicy, zostało zasypanych na głębokości 12 metrów. Jeden z nich został zabity, dwóch innych znajduje się w ciężkim stanie.

Rada miejska stwierdziła, że za pierwszy kwartał bieżącego roku wydatki na pomoc bezrobotnym wyniosły 186 milionów franków, a suma ta będzie przy końcowem obliczeniu przekroczone.

WERONIA (Włochy) - Otwarto pierwszy, międzynarodowy kongres różdźkarzy, to jest tych którzy przy pomocy różdżki drewnianej odkrywają źródła wody w okolicach bezwodnych, a nawet kopalnie metali.

CHERBURG - Właściciel kawiarni Jean Coiffier, w napadzie pijanstwa odebrał sobie życie, połykając banknoty 5, 10, 100 i 1000-frankowe, umarł uduszony.

Komunikat Konsulatu R. P.

Konsulat zawiadamia wszystkich zainteresowanych, że, stosownie do dekretu federalnego Nr. 21.117 z dnia 3 marca 1932 roku, podlegać będą wypłacie wszystkie rekwizycje z czasu rewolucji 1930 roku, będą odpowiadać następującym warunkom: a) rekwirujący winien być być upoważniony do czynienia rekwizycji, b) przedmioty zarekwirowane winne być być konieczne dla zaspokojenia potrzeb bezpośrednich wojsk rewolucyjnych, c) przedmioty zarekwirowane winne być być faktycznie zużyte na potrzeby wojsk rewolucyjnych, d) cena przedmiotu zarekwirowanego, wymieniona na pokwitowaniu, winna odpowiadać faktycznej wartości. Rekwizycje, odpowiadające powyższemu warunkom będą wypłacane natychmiast, bez względu na przedmiot zarekwirowany, z wyjątkiem przedmiotów zbytku, jak napoje alkoholowe, perfumy, lub inne podobne, które nie były niezbędne dla użytku wojsk rewolucyjnych, jak również z wyjątkiem pieniędzy, należących do osób postonnych.

EDMUND JEZIERSKI

W TUNDRACH SYBIRU

POWIEŚĆ

Ciąg dalszy

Szokalski, który jeden, za usilnem wstawieniem się lekarza, otrzymując słabe ciosy, pozostał przy życiu, przeleżał długie czasy w szpitalu w Omsku. Po wyleczeniu zestany został do katoggi, gdzie pod wpływem cierpień moralnych i fizycznych życie sobie odebrał. Między zaliczonymi do drugiej kategorii, ukaranymi od 3.000 do 1.000 kijów, byli Budeksuł, Gawroński, Kuol, Orzechowski i Sawicki. Wszyscy po wyleczeniu zostali odesłani do ciężkich robót. Lekarz bataljonowy, który ujmował się za nieszczęśliwymi, otrzymał dymisję.

Ta sama rozpacz w niewoli wywołała nowy wypadek, już na terytorjum Syberji Wschodniej. We dwa lata po sprawie Omskiej, w roku 1836, gdy jeszcze nie wydano wyroku na towarzysza ks. Sierocińskiego oraz nie przeniesiono tłumnie Polaków z jednej Syberji do drugiej, Polacy w zakładach Syberji Wschodniej postanowili uciec gromadnie. Ruch się zaczął w gorzelni Aleksandrowskiej pod Irkuckiem. Początek dał były inicjator rewolucji listopadowej 1830 roku, pułkownik Piotr Wysocki. Wzięty do niewoli pod Wolą przy szturmie Warszawy, po trzechletnim więzieniu Wysocki został skazany na śmierć. Sąd jednak upewnił go, że zostanie ulaskawiony, jeśli napisze prośbę do Mikołaja. Gby na żądanie Wysockiego podano mu pióro i papier, napisał na nim następujące słowa:

„Nie dlatego podjąłem broń, ażebym prosił cara o łaskę, ale dlatego, aby mój naród tego nie potrzebował“.

Mimo tego śmiałego oznajmienia car ulaskawił Wysockiego, zamieniając mu karę śmierci na dożywotną katogę w Aleksandrowsku. Nie chcąc być carskim niewolnikiem, postanowił wspólnie z towarzyszami ratować się ucieczką.

Obmyślił przedtem olbrzymi plan ucieczki przez Syberję, góry Sajańskie, Dżungarję i Turkiestan do Indyj, stamtąd zaś miał nadzieję dostać się do Europy na okrętach angielskich. Narysował mapę całej Azji, porobił na niej drogi, przez lasy, góry i stepy, wśród narodów dzikich i postanowił umrzeć raczej, niż zaniechać planu, niemożliwego do urzeczywistnienia, i pozostać nadal w niewoli.

Zrobiwszy zapas produktów spożywczych, Wysocki z siedmiu towarzyszami wybrał do u-

cieczki chwilę, gdy ich zamykano w więzieniu. Ucieczka udała się, i gdy jeden towarzysz zachorował, inni prowadzili go pod ręce kilka wiorst od Angary.

Za nią, w Irkuckiej warzelni soli, mieli się połączyć z rodakami tamecznemi. Doszedłszy do rzeki, zrobili tratwę modrzewiową, ale przepłynąć nie mogli, gdyż tratwa, sklecona z mokrego drzewa, tonęła.

Posłali więc jednego towarzysza po łódkę. Jakoż przybył włościan z łodzią i zawiózł ich w sam środek obławy, którą sprowadził nikczemny zdrajca — towarzysz, wyprawiony po łódź.

Bystry prąd Angary dawał zbiegom pewną możność ratunku. Ale obława, złożona z żołnierzy i katorżników, zaczajona w krzakach na brzegu wyspy Usolskiej, zaczęła strzelać. Kule świstały nad głowami, a jedna trafiła Wysockiego w rękę. Puszczono łódki od brzegu i otoczono nimi zbiegów. Uciekający oprócz oręża mieli inną, wielce skuteczną w Rosji broń: pieniądze, ale i to naniec.

Katorżnicy zwięzali ich, zrabowali całkiem i oddali w ręce pułkownika Złobina.

W Irkucku przykuto ich do tacek i wszczęto sprawę, trwającą cały rok. Wysocki skazany na 1.000 kijów, zbity nielitościwie, ledwie żywy, odniesiony do szpitala, skąd po wyleczeniu wysłany do katoggi w Akatui i przykuty do tacek.

Chłopieki i Bronowski knutowani i napiętnowani literami K.A.T. Weber w chwili, gdy go prowadzono na szafot, przebił się nożem. W Akatui Wysocki, przykuty do tacek, chodził z towarzyszami na roboty w góry. Uwolniony z więzienia, mieszkał przy kopalni na osiedleniu; z Akatui nigdzie nie wyjeżdżał.

Pod koniec terminu wygnania, wpadł w melancholję. Często zapadał w tak ciężki stan, że władza nerczyńska musiała się starać w Petersburgu o uwolnienie go, ale bezskutecznie. Wysocki zamyślał się, unikał towarzysstwa, nie chciał nikogo znać, z nikim nie rozmawiał. Nieufność do ludzi owładnęła nim tak dalece, że zamykał się w mieszkaniu, jakgdyby chciał stłumić w sobie wszelkie uczucia.

Jeden z jego towarzyszków niedoli, Chłopieki, był mu bezgranicznie oddany. Nie myślał o sobie, lecz tylko o Wysockim, żył jego sławą i cnotami, odczuwał jego nieszczęścia i cierpie-

ni. Podczas gdy Wysocki przykuty był do tacek, Chłopicki z czterema towarzyszymi postanowił wydostać go z kazamatu i wraz z nim uciec przez stępy Mongolskie i Chiny, a następnie odplłynąć okrętami angielskimi. Ponieważ wszyscy spiskowcy byli ludźmi ubogimi, gdyż szyli trzewiki żonom urzędników, inni znów, mając konie, wozili drzewo skarbowi, przedsięwzięcie zaś wymagało pieniędzy, więc postanowił narobić asygnat fałszywych i zakupić za nie towarów mongolskich, koni, wymienić część banknotów na srebro, i o ile można, na złoto i przekupić niem stróżów. Następnie, gdy już wszystko będzie gotowe, gdy już mieli posiadać pieniądze około stu tysięcy, należało w nocy schwytać zniemacka szyldwachę za gardło, oddać go towarzyszom ucieczki, następnie wziąć frontu strzelby, podejść pocichu do drzwi, odbić zamek i wypuścić arezantów, porwać Wysockiego, wsadzić go na konie pocztowe i odjechać.

Zdrada jednego ze spiskowców, Birona, zepsuła wszystko. Przy rewizji znaleziono dowody: prasę, szmatki flanelowe, kłódki, skórą obite, maszynki, papkę z papieru, odbitki banknotów 25 rublowych na skórze i papierze. Przy badaniach niektórzy, chcąc wybrnąć z matni, nie oszczędzali swoich towarzyszy. Odstawiali najskrytsze tajemnice, powierzone im pod groźbą śmierci w razie zdrady. Zanim jednak doszło do tej zdrady, spiskowcy pracowali z niesłychaną jednogłównością i cierpliwością, ze zdumiewającą ostrożnością i energią pomimo olbrzymich przeszkód.

Praca ta ciągnęła się przez osiem miesięcy, przy czem jeden ze spiskowców przebywał w kopalni Błagodackiej, drugi w Kadaińskiej, trzeci w Akatuijskiej. Ażeby się z sobą widywać i porozumiewać, prosili o pozwolenie wyjazdu pob pozorem bądź zakupu zboża do więzienia Arguńskiego, bądź towarów do Nerczyńska, bądź po kupno drzewa do skarbu.

Denuncjacja zgubiła wszystkich. Żona Chłopickiego, Sybiraczka, z dołała ukryć najważniejsze dowody rzeczowe. Winnych sąd skazał na karę, którą wykonano w Wielkiej Fabryce Nerczyńskiej. Trzech poddano chłopcice. Wysockiemu wkrótce przyznano pewne ulgi. Wypuszczony na wolność, mógł się zajmować gospodarstwem i prowadzić fabrykę mydła. Niektórzy jego towarzysze pomierali, nie doczekawszy się wolności. Wysocki wrócił do Ojczyzny w 1858 roku i wkrótce tam zmarł.

Niefortunna próba przyjaciół Wysockiego wcale nie była środkiem leczniczym dla naszych wygnańców, dręczonych tęsknotą za Ojczyzną. Znacznie później, również w Akatui, powstał plan ucieczki, który miał na celu skorzystanie z wojny Wschodniej 1854 i 1855 roku, (C. d. n.)

KALENDARZYK

KWIECIEŃ — 1932.

- 24 — Niedziela — Fidelisa, Aleksandra
- 25 — Pon. — Marka, Ewadjusza
- 26 — Wtorek — Kleta i Marcelęgo
- 27 — Środa — Anastazęgo i Zyty p.
ostatnia kwadra o godz. 12 21
m. w południe.
- 28 — Czw. — Pawła od Krzyża w.
- 29 — Piątek — Piotra m. Roberta op.
- 30 — Sobota — Katarzyny Sen., Zofji
W Porto Alegre wschód słońca 28
kwietnia o godz. 6 52 m. zachód o 5.52
m. w Erexim słońce wschodzi póź-
niej o 4 m., w Guarany o 15 minut.

Tisbierek & Cia.

Polska firma handlowa

Bezpośredni import i eksport.

Komis, konsygnacja i «conta propria»

Pośrednictwo w kupnie i sprzedaży.

Reprezentanci firm zagranicznych:

H. CEGIELSKI — POZNAŃ

Brony, młockarnie, pługi, maszyny parowe itp.

HARTWIG KANTOROWICZ — POZNAŃ

Najlepsze wódki i likiery polskie.

Reprezentacja firm krajowych.

Przedstawiciele na cały stan Rio Gr. do Sul
KOOPERATYWY POLSKO-BRAZYLIJSKIEJ
(Krasicki, Gomm & Cia., Lda.)

z Kurytyby.

Agenci na cały stan miesięcznika «BRASIL-
POLONIA» z Rio de Janeiro.

PORTO ALEGRE

Rio Grande do Sul

Rua Siqueira Campos n. 874, sala 13

Caixa Postal, 879 — adres telegr.: «HELBO» — Telefon, 59-16

Polecamy prawdziwy polski chmiel z Dubna.

R O L N I K

Wymieranie pszczół w jesieni

Jedną z największych przeszkód dla racjonalnego rozwoju pszczelnictwa u nas jest masowe wymieranie pszczół w jesieni.

Klęska ta nawiedza pasiekę prawie zawsze w Marcu każdego roku, a w niektórych wypadkach trwa wymieranie pszczół nieraz przez przeciąg kilku miesięcy.

Okres ten jest często dość łagodny, lecz trafia się, że i w przeciągu kilkunastu dni wymierają wszystkie naraz pszczóły.

Oznaki choroby

Pszczóły dotknięte chorobą wylatują z uli na zewnątrz, tułów ich nabrzmiewa, po pewnym czasie mają wygląd sparaliżowanych.

Nie będąc w stanie władania skrzydłami, opadają na ziemię, usiłując frunąć ale bez skutku, więc pomimo rozpaczliwych wysiłków, ruchy ich są jakby podskokami. Ostatecznie, zgrupowują się na pobliskim kamieniu lub kawałku drzewa i tam kończą swój pracowity żywot.

Bywają wypadki że chorobą taką zostają dotknięci raptownie, zarazem poważnie, że nie będąc zdolnymi wyleżeć z ula, tkwią między plastrami miodu lub opadają na dno masami.

Ciekawy fakt: królowa w niektórych wypadkach ginie pierwsza, a nieraz — ostatnia.

Powody

Znawcy pszczelarze przypisują wymieranie pszczół w jesieni kwiatom drzew o złych właściwościach, kwitnących w jesieni. Np. kwiaty tak zwanej „herva lanceta“ albo „fura-deira“, mandjoki i „herva vernonia“ należą do gatunku szkodliwych, tj. trujących.

Jest dowiedzione że pył kwiatu zielska „vernonia“ jest zabójczy, gdyż badając nieżywą pszczolę odkryto na owłosieniu łapek takowej odrobinę tegoż pyłu.

Początkowo przypisywano powód choroby tej w pasiekach pewnemu żyjątku zwanemu „apis nozema Zander“. Jest to pasożyt zwierzęcy, czyniący na całym świecie ogromne szkody w pewnym okresie czasu.

Dalej, przypuszczano iż przy ciągłych deszczach jesiennych rozwijał się w ulu pewnego gatunku grzyb szkodliwy dla pszczół.

Ostatecznie, istnieje w cieczy (soku) wydzielanej przez pewien gatunek drzew, słodycz odkryta przez słynnego chemika Berthelota, słodką ciecz tą zwiąż „meleziotozą“; jest ona zabójczą dla pszczół gdyż jest zarazem niestrawną.

Zabiegi

Chociaż nie można dotychczas wykryć co właściwie powoduje wymieranie pszczół, można jednak użyć pewnych środków zapobiegawczych i przeciwdziałających chorobie.

Zauważono przez 10 lat praktyki iż pszczóły mające do dyspozycji kwiaty zielska t. zw. „robusta“ nie podlegają chorobom.

W ubiegłym roku na kolonji Taquari uczyniono próbę z 4 ulami: 3 takowe ustawiono w pobliżu krzów „robusty“. Wypadku wymierania nie było. Inne ule w odległości kilkunastu kilometrów ucierpiały bardzo. W miesiącu Kwietniu odwiedzone owe ule: 12 rodzin pszczół było umierających. — Przeniesiono takowe do Taquari, i zebrawszy miód z plastrów przyrządzono następujący posiłek: do pół litra wody, 500 gr. cukru i łyżkę soli kuchennej. Każda rodzina pszczół otrzymała ów posiłek codziennie. Choroba znikła natychmiastowo.

Z 2 uli pozostawionych na uboczu bez opieki i bez takowego posiłku, pszczóły stopniowo ginęły.

Radzimy więc użyć tego sposobu gdy ukaże się owa choroba w waszych pasiekach. Można do owego posiłku także dodać 1 łyżkę dużą soli glauberskiej (sulfato de sodio).

UWAGA!

Zawiadamiam Sz. Rodaków, że posiadam do sprzedania różne drzewka owocowe szczepione od 1 do 3 lat, lubin biały, niebieski i żółty, Na żądanie posyłam listę cen i odmian i t.p.

ADRESUJCIE:

Chacara Bom Futuro - Miguel Gryczak
MARECHAL MALLET - Caixa Postal n. 9 - Paraná
 Towarzystwa szkolne, obsadzajcie swoje szkoły drzewkami owocowymi!

Wolne żarty

ROZBROJENIE

Mąż do żony, wróciwszy do domu nad ranem, w stanie podchmielonym:

Uwa... asz, Magdziu, po... połóż tę pałkę!
W Lidze... Na... narodów jest teraz... właśnie
sprawa... sprawa... roz... rozbrojenia.

OSZCZĘDNA

— Moja żona jest tak oszczędna, że robi mi krawaty ze swoich starych sukien.

— Pfi! To jeszcze nie! A moja robi swoje suknie z moich starych spodni.

PRAKTYCZNY CHŁOP

Ksiądz: — Dwa tygodnie, jak pochowałeś żonę i już chcesz się żenić?

Walek: — Kiedy bo się dużo kartofli urodziło, a niema komu jeść...

DZIWNY WYPADEK

— Macieju, kobyła, którą od was kupilem, dzisiaj rano zdechła.

— A to dziwne. U mnie nigdy tego nie robiła.

ROZMOWA

(Maciej i głuchy Bartosz.)

— Dzień dobry, Bartoszu!

— Gąsiora mam w koszu.

— A jak tam żona?

— Toć i gąsior nie bez ogona!

— A jak tam stryj?

— Toć biały nie pstry.

— A jak tam dzieci?

— Kiej związany, to nie poleci!

— Czy to chłop oszalał, czy to chłop bezroзумu?

— Jak go nie sprzedam, to wezmę go do domu.

SZCZERY DZIECIAK

Goście podziwiają synka państwa Skapickich. Mały Dyzio wysłuchuje tych krytyk najpierw zupełnie obojętnie.

— Ma czolo mamusi — konstatuje wujaszek.

— A włosy i oczy tatusia — dodaje ciocia.

— I nos tatusia — zauważa babcia.

— I spodenki mam pselobione z tatusiowych spodni — stwierdza z tryumfem mały Dyzio.

COŚ Z CHEMJI

— A więc, teraz niech mi pan powie — pyta profesor na egzaminie — w jakim związku złoto rozpuszcza się najłatwiej?

— W związku małżeńskim panie profesore.

WYTŁUMACZYŁ

— Tatusiu, nie możesz mi powiedzieć co to jest vacuum (próżnia)?

— Wiesz, dziecko, mam to w głowie, ale nie umiem ci tego wyjaśnić.

DOBRCZE ZROZUMIAŁ

Sędzia: — Czy podsądny może co dodać na swoją obronę?

Oskarżony: — Co? Jeszcze mam dodać? Już sto złotych dałem mojemu obrońcy.

„A GRAVURA“

Tylko 6\$000

(Z PRZESYŁKĄ)

13

Adresować listy na firmę:

Prondzynski & Prochaska

Avenida Vienna nr. 73 — — Porto Alegre

albo do Redakcji «Odrodzenia».

WYKONANIE NATYCHMIASTOWE.

WYJĄTKOWA OKAZJA! — KORZYSTAJCIE!

Dr. Aleksander Kochański

Syfilis, Choroby dróg moczopłciowych,
(leczenie specjalne gonorrhoei chro-
nicznej i ostrej)

Choroby kobiece i dziecięce. Klini-
ka ogólna.

Udziela porad: od godz. 10 do 12 we wł.

Konsultorium przy ul. Andradas, 1649

Od 4 do 7 w apt. Minerva
(Andradas 1111).

od 7 do 8 w apt. S. Geraldo (Av. Eduar-
do, n. 1003).

Mieszkanie prywatne: Ul. Esperança, 125

„KOOPERATYWA POLSKA“

Spółdzielczy sklep towarów lokciowych i
artykułów spożywczych.

Kupuje wszystkie produkta kolonialne

Placi najlepsze ceny

BOM JARDIM — GUARANY, CAIXA POSTAL, 29

Rio Grande do Sul — Brazylja

Związek Polsko-Katolicki w Porto Alegre

W Kościele parafjalnym São Geraldo, przy
ul. São Pedro, co niedziela i święta odpra-
wiana jest msza św. o godz. 8 1/2 rano,
z kazaniem i śpiewami po polsku.

Codziennie od 6-ej do 7½ rano można się
spowiadać po polsku w Kaplicy

„Pão dos Pobres“ przy ul. Republica Nr. 842 - Tramwaj R
Pomocy duchowej dla chorych w każdej
godzinie udziela Ksiądz na zawołanie.

Sekretariat Arcybiskupa, telefon 4742

Dr. Adolf Riczanek

Lekarz Szpitalu «Santa Casa»

Specjalność: Choroby wewnętrzne i dziecię-
ce. Syfilis.

Udziela porad we własnym konsultorium, od
godz. 2 do 6-tej, przy ulicy

Andradas n. 1649 — Porto Alegre

KLINIKA DENTYSTYCZNA

✦ Dra. Inez M. Riczanek ✦

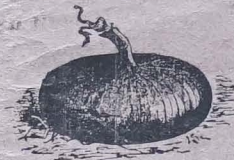
Dyplomowana przez Fakultet Medycyny i Chi-
rurgji w Porto Alegre.

LECZENIE ZEBÓW NOWOCZESNYM SY-
STEMEM, BEZ BÓLU. SZTUCZNE ZĘBY
Z NAJLEPSZEGO MATERJAŁU.

Ulica Andradas, 1649 - P. Alegre — Od 8 do 12 i od 4 do 7.

NASIONA

Cebuli, kapusty, soi, kwiatów itp.

Jedyny zakład w
Brazylji, posiadają-
cy własne plantacje
na wyspie Tenerife
(Kanarje) dla hodo-
wania selekcjono-
wanych nasion, gwa-
rantowanych przez
Rządę Hiszpanji i
Brazylji.

DARMO: wysyłamy katalog z opisem po polsku
i książkę: „Guia do horticultor no Bra-
sil“ z 200 ilustracjami.

João Costal

Caixa postal 22 — MOCÓCA — Est. de São Paulo

UWAGA:

Na podstawie Dekretu nr. 19482 z 12 Grudnia
1930, osoby pragnące sprowadzić kogokolwiek z za-
granicy, zmuszone są zaopatrzyć się w bilet we-
zwania. (Cartas de Chamadas). Kto życzy sobie
takowe wyrobić niech się zwróci do mego biura.

JOÃO COELHO DA COSTA SOB.

Galeria Municipal, Sala 71 - (alto do Mercado P. Alegre)

TELEFON AUTOM. 6954

FABRICA
NOVO HAMBURGO

Calçado

VENDA A VAREJO
PORTO ALEGRE
PRAÇA Dª OCTAVIO ROCHA
ESTRELLA
S^a CRUZ
TAQUARA
CAXIAS

PRODUCCAO
FABRICA

AUER

FABRICA
DE
PULCOSO

Da Fabrica directamente aos seus pés

„Polska Drukarnia“

Rua São Pedro N. 533

PORTO ALEGRE

Wykonuje wszelkiego
rodzaju zamówienia
drukarskie.

Dla szkół i towarzystw
polskich rabat

FABRYKA I SKŁAD MEBLI

Friedman i Bracia

Wielki wybór mebli najnowszych modeli,
łóżka żelazne,, kuchnie, tapety, linoleum
— i t. p. —

Sprzedaż na bardzo dogodnych warunkach

Adres Fabryki: RUA FELIPPE CAMARÃO, 313

TELEFON N. 6709

Skład mebli: RUA SÃO PEDRO N. 636

TELEFON N. 3089

WIELKIE FABRYKI

— — — Łóżek metalowych, materacy, walizek i.t.p. — — —

Cauduro Irmãos

WIELKI WYBÓR — CENY NISKIE

Praça Montevidéo N. 85 — (Edificio Malakoff) — Telephone N. 5345 — PORTO ALEGRE